

El futur de la llengua catalana **- Modest Prats, August Rafanell i Albert Rossich**

La publicació d'*El futur de la llengua catalana* facilita el contacte directe amb uns textos que, tot i haver provocat una llarga polèmica, no han estat tan llegits com caldria. Es tracta de la *Meditació ignasiana sobre la normalització lingüística*, de Modest Prats, editat en una col·lecció no venal a finals de 1989, i de l'article *Quin futur hi ha per a la llengua catalana?*, d'August Rafanell i Albert Rossich, aparegut a la *Revista de Catalunya* a començaments de 1990, als quals han afegit un text comú més extens, *En l'esperança, contra l'esperança*, en què perfilen i arrodoneixen els anteriors i comenten les crítiques d'alguns detractors.

Quan el català era una llengua de catacumbes i de jocs florals a l'exili no hi havia discrepàncies internes importants: davant la desfeta i la repressió, s'imposava el consens lingüístic. Era un consens precari, poc ambiciós, però com que la llengua estava circumscrita a l'àmbit privat, no es notava gaire. A partir de la mort del dictador, van aparèixer una sèrie de realitats complexes que van polvoritzar aquest consens d'estar per casa: mitjans de comunicació en català, escriptors heterodoxos, una coalició regionalista a la Generalitat, el marc europeu... La perspectiva d'anàlisi es va desplaçar del català literari a l'oral, del prestigi a l'ús. Algú es va començar a fer preguntes sobre institucions com la Secció Filològica de l'IEC o la direcció general de Política Lingüística, i ja hi vam ser.

El 1986, el llibre *Verinosa llengua* feia pública una discussió fins llavors minoritària sobre els models de llengua. El 1990, *El futur de la llengua catalana* posa en qüestió el model de normalització actual. Dos llibres escrits per filòlegs que plantegen qüestions incòmodes per a les institucions -que prefereixen pensar que tot va com una seda-, des de posicions ben diverses, i en alguns casos oposades entre si, però confluents en la dissidència i en la respectabilitat que dona la contribució raonada al debat lingüístic. Les desqualificacions simplistes -de bona o mala fe, per ignorància o per demagogia- han estat immediates: si uns eren light, els altres són apocalíptics. Si uns eren espanyolistes, els altres són radicals. Desqualificacions, doncs, ideològiques, és a dir, prèvies al debat i fins i tot a la lectura dels textos que el propicien. Fins al punt que només llegint els textos originals de dalt a baix i amb el cap clar és possible esbrinar en quins termes es planteja el nou debat.

El futur de la llengua catalana constata la reculada del català, tant la quantitativa -menys llocs on es parla, i menys percentatge de catalanoparlants que encara el parlen- com la qualitativa -degradació gramatical- fins al punt que "estem pitjor ara que en l'època més fosca del franquisme", a causa sobretot dels efectes de la conjunció entre immigracions massives i mitjans de comunicació en castellà. Pràcticament tots els catalanoparlants saben castellà i a vegades millor que el català. La llengua comuna a Catalunya és el castellà. Davant aquesta situació, la supervivència del català és més que dubtosa. A grans mals, grans remeis: només una política decidida per part de la Generalitat que freni el bilingüisme, perquè "no es pot pensar en la normalització del català si no preveiem una desnormalització de l'espanyol als països catalans", pot aturar el procés. Des de les institucions i alguns mitjans de comunicació s'ha considerat aquesta posició com una crítica a la velocitat de la normalització quan, de fet, el que es critica és la direcció, la voluntat política de la normalització. La dissidència lingüística implica una dissidència ideològica: el discurs nacionalista romàntic està esgotat i s'ha de substituir per un altre que miri a Europa. En aquest sentit, resulta innegable que la llengua moderna és el castellà...

La diagnosi que fan Prats, Rafanell i Rossich de la situació de la llengua catalana no admet rèplica: només cal parar l'orella al carrer per adonar-se'n. És en la terapèutica on es pot situar la discussió, i on cal establir la dialèctica entre prudència i inflexibilitat. El procés castellanitzador, en tot cas, està molt avançat.